

تورک گنجلی نظامی (۲)

نظامی نین اوز دوغما تورک خالقینا مونسیتی
،شاعیرین فارسی دیلینده شعر یازماقینا راغما هیچ بیر
زمان اونون تورک سایماق دوشونجه سین و تورکلوک
ویقاری و عظمتینی سارسمایارق هر بیر زمان باغلی
اولموشدور. شاهلارین و حکومدارلارین شوهرت لرینی
قوروماق آماجیله فرسجا اثرلر گوزلین بیر حالده شاعیر
دوغما خاقلین شیرین و گوزل دیلیندن یارانیب و بیر

آن بئله اوز دیلیندن آیری قالمامیش.

ائشیتدیگی عاشیق و اوزان نغمه لر ،آتا- بابا سوزلری؛ مثلر ؛ناغیلارو داستانلارلا دولی بیر
اورتامدا بویودوگوندن دولایی خوش دویغولارینی شعرلرینده ترنوم ائدرک دوغما دیلیندن بیر
چوخ اورنکلر وئرمیش. تورکلوک اونون اثرلرینین روحوندا؛ تفکر طرزینده و ایلیشقی ساحلرینده
ائشیتدیگی تورک سوزلریندن و زنگین و چئشیتلی موضوعلارین قایناق لاندیقی پارلاق بیر
شکیلده اوزونو گوسترمکدیر.

تورک ایده آلی اوزمانا قدر هیچ بیر شاعیرده، نظامی کیمی منعاسین و عظمتلی سسینی
گورسدمیشدیر. اونون هر بیر اثری تورک روحوو معنویاتینی سانکی گوزگو کیمی ،فارس
دیلینده عکس اولموشدور. اگر چه نظامی داستانلاریندا و مثنویلرینده بیر چوخ خالقین یاشایش و

فولکلور طرز لرینی گوسترگسی اولموشدور اما شاعیرین ائله بیر پویئماسی یوخدور کی اورادا تورک قهرمانلارینله قارشیللاشما یاق.

هر بیر اثرینده تورک خالقین و تورک اولوسون یئنی بیر قناعتله و تبلیغ و آلقیشلاماقدان چکینمیب، اوز خالقین دوستون و دوشمنینی تانیتدیر میشدیر. "تورک" سوزی نظامی شعرینده بیر چوخ گوزل معنا دا آنیلیب کی بونلارین آراسیندا ایگید، قهرمان، بیلیجی، مودریک، خاقان؛ باشچی و تارکان کیمی صیفتلردن آدوئرمک اولار.

"تورکلوک" ساغلیق، گوزلیک و دوغرولوق و باهادیرلیق و قهرمانلیق یوردو سایلیر. نئجه اولایلرکی سویی تورک اولمایان تورک حاقیندا اورکدن سوزلوب اورکدن گلن شعرلری یارادیب دئسین؟ تورکون درین و زنگین اینجه لرکلریله تانیش اولمایاراق سوز آچماق مومکون گورونمور؟

اسکندر نامه دکی اسکندرین تورکلرین ایلقار سیزلیقلارینی قینایان و سونردادان بو یانلیشلیقینا و سهوینی آنلایان زماندا تورکلرین ایلقارلارینی سایگی بسلیب اونجه دن قارقیشلایان اسکندر خطاسینی دوزلتمک اوچون اونلاری آلقیشلاییر.

نظامینین تورک قادینینا بسلیگی اونم "خسرو و شیرین" داستانیندا آیدینجا گورونمکدیر. شیرین بیر تورک قیزی و قادینی اودوقواوچون بیر تورک گوزلی سایلیم و اونی گوزل و نجیب و محتشم گورونوملی بیر ادبی آئیده کیمی گوسترمکدیر. آنا دیلی اولمایان فارس دیلینده معجزه سینی گوسترمگه چالیشان، "تورکی سایاق" سوزلی اولان شاعیر آذربایجان

و تورکلرین زنگین اغیز ادبیاتیندان اوزلیکله آتا- باباسوزلریندن گوجللی بیر شکیلده فارس
دیلینه قازاندیرمیشدیر.

شیفاهی خلق ادبیاتی و فولکلور نظامی نین پویئمالارنین ان سئویجی یونلریندن بیرسی
سایلیرکی اونلاردان بیر سیراسین اورنک اولاراک گوستریریک:

ایت ده گئتدی،ایپ ده گئتدی :

"رابعه با رابع آن هفت مرد گیسوی خودرا بنگر تا چه کرد"

یاغیشدان گورتولدوق،دامجیه راست گلدیک:

کنون در خطرگاه جان آمدم زباران سوی ناودان آمدم"

هئچ کیم آیرانینا تورش دئمز :

"هرکس دربهانه تیزهش است کس نگوید که دوغ من ترش است"

اسلانین دیشیسی ارکیی اولماز:

"بسا رعنا زنا کو شیر مرد است بسا دیبا که شیرین در نورداست"

داما – داما گول اولار:

"دریا که چنین فراخ رویست پالایش قطره های جوی است"

خروز اولماسا صبح آچیلماز؟:

"گر گردن مرغ را شکستند آخر دم صبح را نیستند"

آختاران تاپار:

"چنین زد مثل شاه گویندگان که جویندگان یابندگان"

نظامینی تور کلری تعریف ائدیپ اونلاری سئوه- سئوه تمجیدی بیر چوخ شعرینده گورنور:

زهی ترکی که میر هفت خیل است زماهی تا بماه او را طفیل است

باشقا بیر شعریده:

نه ترکم که من تازی ندانم شکن کاری طنازی ندانم

و یا: بغمزه گرچه ترکی دل ستانم ببوسه دل نوازی نیز دانم

یادا: ترک خطائی شده یعنی چو ماه زلف خطا بر زده زیر کلاه

به ترکان نه قلم بی نسخ تاراج یکی میمش کمر بخشد یکی تاج

نظامینین تور کیله؛ فارسلاری آیرت ائدمگی بیر چوخ شعرینده اوز گوستریب .بیر چوخ شاعیر

کیمی نظامیدا فارسلاری ؛"هندو"و "هندی"آدلاندير اراق اونلاری تور کلرله نقدر یاناشی و آیرتجی

گوردیگی آچیقجا گورنمکدیر:

غارتی از ترک نبردست کس رخت به هندو نسپردست کس

آیری بیر شعریده:

فرس می خواست بر شیرین دواند بترکی غارت از ترکی ستاند

بیر باشقا یئرده:

جهانداران که ترکان عام دارند بخدمت هندوئی بر بام دارند

من آن ترک سیه چشمم بر این بام که هندی سپیدت شد مرا نام

و بیر آیری شعرده دئیمیش:

هنوزم هندوان آتش پرستند هنوزم چشم چون ترکان مستند

یادا:

ماہ عربی برخ نمودن ترک عجمی به دل ربودن

و:

ترکتاز است نامت ای عجب ترکتازی مرا همین لقب است

خیز تا ترک وار درتازیم هندوان را در آتش اندازیم

شاعیرین تورک دیلیله بیر چوخ یاناشی اولدوقوندان بوتون یارتدیقی شعرلدینده تورک دیلینین فولکلورو خلق یارادجیلیقی گوزه چارپماقدادیر. سازلی سوزلی آذربایجانین اسکی مدنیت اوجاقلارین بیرینده یعنی گنجه شهرینده بویاباشا چاتدیقیندان اوتوری بوتون یارادجلیق آلانلاریندا اوز آنا دیلی و خلق دیلینی سوزلرینده عکس ائدمگه چالیشمیش و بو ایشی باشاریلی بیر شکیلده و اوستادلیقلا بیر چوخ تورک آتا- بابا سوزونی فارس عالمنه قازاندیرمیش.

نظامی نین "خمسه سی" سانکی تورک خالقینین و اولکلرینی بدیعی بیر ائنسلکوپئدیاسی دیر کی شعر دیلیله سویلنمیش. بودا تورکلرین یوکسک سئویده ذوق، ذکا، آنلایش و یارادجیقلاریندان دوغموشدورنیه کی قاباقجاداندا دئیگیمیز کیمی بیر پارا متعصیب و آزدوشونجلی شووینیست فیکیرلی عالیمربو مودریک و اولوسال شاعیری تکجه فارسلا رین شاعیری حسابلاماقدادیرلار بوندان غافیل کی بو بویوک و اوندر شاعیر نه تورکلرین ونه فارسلا رین شاعیردیر بلکه بو تون دونیانین و ائورنسل بیر شاعیر اولدوقوندان بوتون اینسانلارین و بوتون دونیانیدیر و بشریتین پارلاق الدوزلاریندن بیرسی سایلماقدادیر.

سونوندا بوتون تورک عالمينه بير سئوينديريجي خبر بودور كي يورولماز تدقيقاتچي وتورک
ييليم اوستادلارميزدان آقاي فيض الهی وحيد(اولدوز)طرفيندن ايللر بويي چاليشمالاري
سايسينده سونوندا ميصر اولكسينده نظامينين تورک ديلينده اولان ديوان الده ائديلميش
؛اوماريق بو ياخينلاردا بوتون تورک عالمي و آذربايجان زيايليلاري بو اونملی و ديرلي يازيني گون
ايشيقينا چيخديقيندان دولايي گوزلري آيدينلانسين.

يازان:علي.ب.تورک

E-mail:turkbaris۲۰۰۳@yahoo.com

۲۰۰۳،۱۰،۱۷

گجیل سایتی

www.gajil.۲۰m.com

